శారదలేఖలు

సౌభాగ్యవతియగు కల్పలతకు—

నెచ్చెలీ!

నీవు వ్రాసిన జాబుచూచితిని. అందు నీవు "ఇటీవల జరుగుచున్న ప్రతిసభలోను పురుషులకు గౌరవబిరుదు లొసంగుచు స్త్రీల కొక్కరికైన నీయక ఆంధ్రమహా జనులు స్త్రీలను చిన్నచూపు చూచుచున్నారు. చూచితివా? బిరుదు లందుకొనదగిన విదుషీరత్నము లాంధ్రస్త్రీలలో లేకనా? లేక స్త్రీలయెడగల నిరసనభావమా? ఏదిదీనికి కారణము? ఇప్పటి పురుషులకు స్త్రీలయందు గౌరవభావ మేర్పడుచున్నదని నీవు వాదింతువుగాని నేను నమ్మను." అని నీవు వ్రాసినవాక్యములు నాకెన్నిమాఱులు తలచిన అన్నిమాఱు లత్యధికముగా నవ్వువచ్చుచున్నది. నీకుగూడ బిరుదులపిచ్చి యున్నదా యేమి? నంద్యాలసభలకు పూర్వ మొకపత్రికలో చదివితిని లెమ్ము. ఇంతకు పూర్వమిచ్చిన బిరుదులన్నియు బ్రాహ్మణులకే చెందినవి. ఈమాఱు బ్రాహ్మణేతరులకు గూడ నొక బిరుదు నిచ్చుటయావసరమని అందు వ్రాయబడినది. అదిచూచి అర్హతానర్హతలను పరికింపవలసిన వాటికి బ్రాహ్మణబ్రాహ్మణేతరభేదములు తీయబడుచున్నవేమని విచారించితిని. ఇప్పుడు నీవు స్త్రీపురుషభేదములను గొనివచ్చితివి. బిరుదులపై మోహముగలవారు స్త్రీలలో గూడ నున్నారని నీయుత్తరముచూచి ఆశ్చర్యముతో ననుకొంటిని. కాని విచారించి చూడ నాఆశ్చర్యము పొరబాటే, ఏలనందువా? ఈబిరుదులు మనదేశమునకు క్రొత్తలుగావు. రాజులకు, రాణులకు, మంత్రులకు, సేనాపతులకు, కవులకు, గాయకులకు, పండితులకు, మల్లులకు, శిల్పులకు—వేయేల ప్రజ్ఞాచణులైన వారి కెల్లరకు కడుదీర్ఘములైన బిరుదావళులున్నట్లు ప్రాచీన శిలాశాసనములు, గ్రంథములును చాటుచున్నవి. ముఖ్యముగా సుప్రసిద్ధులగు మనప్రాచీనకవివరేణ్యులలో బిరుదుపదములు లేనివారే లేరు. ఆదికవియైన నన్నయభట్టు వాగనుశాసనుడను బిరుదుపొందెను. ఆరణ్యపర్వశేషపూరణముగావించిన యెఱ్ఱనార్యునకు ప్రబంధపరమేశ్వరుడను బిరుదుగలదు. తక్కుంగల

భారతమును రచియించిన తిక్కయజ్వ కవిబ్రహ్మయని వినుతి బొందెను. మనుచరిత్ర కావ్యకర్తయైన అల్లసాని పెద్దన ఆంధ్రకవితాపితామహుండను బిరుదమునందెను. రమణీయ మంజులకవిత కధినాథుండైన శ్రీనాథుండు కవిసార్వభౌముండను బిరుదును బడసెను. ఇక కృష్ణదేవరాయాది రాజేంద్రులకును, తిమ్మరుసు మున్నగు మంత్రిసత్తములకును, తదితర రాజకీయోద్యోగులకును గల బిరుదావళులకు లెక్కయేలేదు. ఇప్పటికిని మనదేశము నందలి సంస్థానాధిపతుల పేరులు చూచిన మనపూర్వులకు బిరుదావళులపై మోహ మెంతగా నుండెడిదో విశదమగును.

అలనాటినుండియు మనవారికి ఉండినబిరుదులపై వాంఛ నేఁడును మనవారిని వీడదుగదా! ఈబిరుదులు పలువిధములు. పాండిత్యమునకు మెచ్చి ఈయబడెడివి కొన్ని. ప్రజ్ఞకు సంతసించి యిచ్చెడివికొన్ని. ప్రజాసేవకు హర్షించి యొసంగెడివి కొన్ని. ప్రభుత్వసేవకు మెచ్చి యిచ్చెడివికొన్ని. ఈ బిరుదములను కొన్నిటిని ప్రజలొసంగుదురు. కొన్నిటినియే వేని విద్యాపీఠములో జాతీయసంస్థలో పరిషత్తులో యొసంగును.

మనదేశమందసహాయోద్యమము బయలువెడలినతరువాత దేశీయులు బహిష్కరింప వలసిన వాటిలో ప్రభుత్వపు బిరుదములుగూడ నొకటిగాఁ జేర్పబడినవి. అప్పటినుండి ప్రభుత్వబిరుదముల పలుకుబడి చాలవఱకు సన్నగిల్లినది. మఱియు వానిపై నొక విధమగు నిరసనభావము గూడ నేర్పడినది. నిరాకరణోద్యమము విస్తరించియున్న యాదినములలో పలువురు పూర్వదత్తబిరుదములను విసర్జించి ప్రజల పొగడ్తల బడసిరి. "బిరుదుపదవులను బురదలొ దిగబడి" దేశమును దాస్యములో ముంచకుడని జాతీయాత్మగల కవులు గానముచేసిరి. ఈవిధముగా దొరతనపు సన్నదులపై మోహము జనులకు తొలగింపఁబడినను బిరుదులపై మోహము మాత్రము జనులకు పూర్తిగా వదల లేదు. దొరతనము వారి రావుసాహెబు; రావు, రాయ, దివాన్‌బహద్దూర్; సర్ యిత్యాది బిరుదులపైపోటీకి వచ్చినవో యనినట్లు దేశభక్త, దేశబంధు, దేశోద్ధారక మున్నగు బిరుదులు దేశసేవాపరాయణుల పూజ్యనామములకు తగిలించి పిలుచుట అసహాయోద్యమ కాలమునుండి పరిపాటిగానున్నది. దేశపూజ్యులైన వారికి నిండు ప్రేమతో ప్రజలొసంగెడి దేశభక్తాది బిరుదములు మాన్యములే యైనను వీని ఆధిక్యత యేమో నాకు గోచరించుటలేదు. మహాకవియైన రవీంద్రనాథటాగోరుగారికి సర్ బిరుద మీయబడి నప్పు డామహాపురుషు డనెనట, ఏమని? "సర్ రవీంద్రనాథటాగోరు అనుట

కంటె నాదేశీయులు 'రవిబాబు' అనుటయే నాకెక్కువ ప్రీతికరము" అని. కాన మహనీయులగు వారికి వారి నామాక్షరములే వేయి బిరుదులపెట్టు. ఎంత గొప్ప బిరుదమైన వారి నామాక్షరములతో జేరినప్పుడే గదా రాణించును? అయినను స్త్రీలకుగాని పురుషులకుగాని యీబిరుదులవలన గలుగబోయెడి ప్రయోజనమేమి? మునుపే గౌరవనీయులగు వారి కీబిరుదములువలన గౌరవ మినుమడింపబోదు. గౌరవహీనులగు వారి కీబిరుదులవలన గౌరవము కలుగను కలుగదు. మన ఆంధ్రమహాసభవారు గౌరవనీయులగు వారి కీగౌరవబిరుదము లీయ టారంభించినది, కీ॥శే॥ దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారికి ఆంధ్రరత్న బిరుద మొసంగుటతోనని జ్ఞాపకము. నాటినుండి యేటేట నొకరికో యిద్దరికో యీ బిరుదములు చదివింపుచునే యున్నారు. అన్నిటి కేమిగాని శ్రీకాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారికి దేశోద్ధారక బిరుద మీయబడినదని పత్రికలలో చదివినప్పుడు నిజముగా నాకు నవ్వేవచ్చినది. పత్రికల మూలకముగా, ఉపన్యాసముల మూలకముగా, వితరణమూలకముగా శ్రీపంతులుగారు దేశమునకు చేయుచున్న సేవ అమూల్యము. వారి సేవానిరతి అసదృశము, వారి దేశభక్తి యనుపమానము, వారి దానశీలత యసామాన్యము, వారి సౌజన్యకారుణ్యాదు లనన్యములు. సర్వతోముఖముగా ఆంధ్రప్రపంచమునకు వారు చేయుచున్న యుపకృతి పారములేనిది. అట్టి వారిని బిరుదులు లేకనే ఆంధ్రప్రపంచము గుర్తింపుచున్నది. పూజింపుచున్నది. గౌరవింపుచున్నది. ఇట్లు మునుపే ప్రజల మన్ననల చూరగొన్న యీమహనీయునకు మహాసభ "దేశోద్ధారక" బిరుద మొసంగుట సూర్యునకు దివిటీదానము చేసినట్లున్నది. ఇందువలన పంతులుగారికి ఇనుమడించెడి గౌరవములేదు. చేకూరెడి లాభములేదు. కాని అసాధారణమగు వారి దాతృత్వమునకు మహాసభవా రొకకొలమాన మేర్పరచి నట్లైనది. సర్వతోముఖమగు వారి కృషి కొకముఖ మేర్పరచినట్లైనది. అపరిమితమగు వారి దేశసేవకు పరిమితి నేర్పరచినట్లైనది. అంతియ దానిలాభము.

ఈ యేడాంధ్రమహాసభవారు నల్వురకు బిరుదములొసంగిరి. వారు నల్వురును యుత్తమోత్తములైన యీసామర్థ్యచిహ్నములు పడయదగిన మహాపురుషులే యనుటకు సందియములేదు. కాని ఆ బిరుదులందుట వలన నామహనీయులకు ప్రయోజనము లేకపోగా ఆంధ్రమహాసభ వారీబిరుదు లొసంగు పద్ధతిని గమనించి మన దేశము

నంపు కుప్పలు తిప్పలుగా జరుగుచుండెడి కులసభలును తదితరక్షుద్రసభలును చెలరేగి సాధారణులకెల్ల తలయొక బిరుదును నొసంగి ఈమహనీయుల గొప్పతనమును క్రిందు పఱచు నేమోనని భయమగుచున్నది. ఇప్పటికే కవి గాయక, నటక లోకముననిట్టి బిరుదావళు లసంఖ్యాకముగా నుండుట సాధారణముగా జూచుచున్నాము. వారి కాబిరుదము లేసన్మానసభలోనైన నీయబడినవో లేక తమకుఁదామై తెచ్చుకొనినవో దైవమున కెఱుక. అయితే అట్టి బిరుదములను తగిలించుకొనుటచే వారి కార్థికముగా కొంతలాభ ముండవచ్చును. కాని దేశభక్త దేశోద్ధారకాది దేశసేవాపరాయణులకీ బిరుదములతో నేమి ప్రయోజనము? వారి దేశసేవయే వారికెనలేని సామర్థ్యచిహ్నము. మఱియు వయోవృద్ధులగు వారికిట్టి సన్మానములు సల్పుట కొంతకు గొంతలగ్గు. కాని చిఱుతప్రాయము వారికి బిరుదులిచ్చుట యోచనలేనిచేత. బౌద్ధవాఙ్మయబ్రహ్మ పిన్నవయస్కులని వింటిమి. బుద్ధపురాణము వారి గ్రంథములలో మొట్టమొదటిది. వారింకను పెక్కుయుద్గ్రంథముల రచియింపవచ్చును. అలవాటుపడినచేయి యూరకుండునా? చిఱుత వయస్సుననే బౌద్ధమతమును మథించిన యావిన్నాణి రేపు వేఱొక మతమునుగూర్చి యాంధ్రలోకమునకు విశదీకరింపవచ్చును. ఆ నాఁ డాంధ్రమహాసభవారు ఆయామతముల వాఙ్మయబ్రహ్మయని మరల వేఱొక బిరుదమిత్తురా? అట్లె విజయనగరసంగీతసారస్వతాది సభలవారుగూడ మఱల మఱికొందఱికి బిరుదులిచ్చిరి కాబోలు. అవి స్త్రీలకు లేవని నీకేల వలపోత? దీనివలన నారీలోకమునకు కలిగెడు లాభమేమి? స్త్రీలు విద్యావతులును, సుగుణవతులును, సేవాపరాయణలును నైనచో బిరుదులు లేకనే ప్రపంచము వారిని సన్మానించును. ప్రతిఫలరహితమైన ఉపకృతి, ప్రతిఫలరహితమైన వదాన్యత, యుత్తమోత్తమములు. మనుజులు కీర్తికాములగుటగూడ యొకలోపమే. కోరకయే మేఘుడు వర్షించినట్లు వేడకయే పవనుడు వీచినట్లు, ప్రార్థింపకయే సూర్యుడు వేడి వెల్గుల ప్రసాదించినట్లు జనులు స్వధర్మనిరతులు కావలెను. కృషికి ప్రతిఫలము గోరుట యుత్తమ గుణముకాజాలదు. ప్రతిఫలాకాంక్షలేని సేవాపరాయణులను లోకమే గుర్తించి మన్నించును. బాలగంగాధరతిలకునకు లోకమాన్య బిరుదము నేసభవా రొసంగిరి? మోహనదాసుకరంచందుగాంధికి మహాత్మ బిరుదమేసన్మానసభ యొసంగెను? కాన మహనీయులకు అల్పసంఖ్యాకుల కూటములు మాత్రమేయగు సభలలో బిరుదులు సమర్పింపబడ నక్కఱలేదు. అవి తమకుఁ దామై వారిని జెందును.

ఏయుద్దేశముచేతనో మన ఆంధ్రదేశమునందలి సమావేశములు కొన్నివత్సరముల నుండి దేశములో పెద్ద పెద్దలకు సన్మానములొసంగుట సాగించినవి. ప్రమాదమో బుద్ధిపూర్వకమో అందు స్త్రీలుమాత్ర మింతవఱకు చేరలేదు. అందులకు నాకు సంతోషమే యగుచున్నది.

ఈబిరుదులపై పిచ్చి మనకే గాదు. నాగరకరాజ్యములని పేరొందిన పశ్చిమ ఖండములో గూడ యీబిరుదులపై వ్యామోహ మధికముగానే యున్నది. ఈబిరుదుల బడయుటకై వారు పలుపాట్లు పడుదురట. ఈ సందర్భమున నేటి బ్రిటిషుకార్మిక రాజ్యాంగమున మంత్రియై ప్రభుపదమును బడసిన సిడ్నీవెబ్బు దొరగారి యిల్లాలైన సిడ్నీవెబ్బుసతి నిరీహ సంస్తవనీయముగా నున్నది. పెనిమిటి ప్రభువైనప్పు డామె ప్రభ్వీ కావలెనుగదా? కాని ఆమె యాపదముపై నేమాత్రము మోహము జూపక యిట్లనెనట— "ప్రజాహృదయమున మాప్రతిష్ఠ సిడ్నీవెబ్బు అను నామముచేతనే ఆరూఢమై నెలకొన్నది. కావున కడకాలమువఱకు నేను ఆనామముచేతనే వ్యవహరింపబడుటకు ప్రియము పడుదును." కల్పలతా! ఆగష్టుమాసపు 'గృహలక్ష్మి'లో నే నీ వృత్తాంతమును జూచినప్పుడు పరమానందము జెంది నీ వ్యామోహార్తి బాపుట కిది మంచిమందు అనుకొంటిని. సిడ్నీవెబ్బుసతి నిర్లిప్తత మన ఆంధ్రమహిళామణుల కాదర్శకమగు గాక !

ఇట్లు మిత్రురాలు, శారద.

భార్య

భార్యయుండిన వనమైనఁ బట్టణంబు
పత్నిలేకున్న గృహమైన బహుళగహన
మగుచుఁ గాన్పించు నరులకు; సంతయేల?
నాలులేకున్న విధినైన నధముఁ డండ్రు.

యాగముల నయోగ్యుండగు;
భోగములకు బాహ్యుఁడౌ; సుపుత్రోదయలీ
లాగణ్యుఁడైన భార్యా
యోగము లేకుంట నరుల కుచితంబగునే?

—శుకసప్తతి. పు. 146.

ఎంతదుఃఖమైన నింటికి వచ్చి యి
ల్లాలిమొగముఁ జూచినపుడె తలఁగు
నిది యెఱిఁగికాదె ఋషులువసిష్ఠాదు
లును సభార్యులగుచు వినుతిఁగనిరి?

అఖిలదుఃఖరోగార్తున కౌషధంబు
సురుచిరంబుగ భార్యయ చూవె యొందు
నొనర భార్యాసమేతుఁడై యున్నవాని
కెంత లాపద లయ్యును నెఱుకపడవు.

—భారతము. అరణ్యపర్వము.